

1.7.2013

Dnro 4643/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

SALASSAPIDETTÄVIEN TIETOJEN LUOVUTTAMINEN YKSITYISELLE PALVELUNTUOTTAJALLE

1

KANTELU

Kantelija kertoi, että häntä koskevia salassa pidettäviä hänen terveydentilaansa liittyviä tietoja oli perusteettomasti luovutettu yksityiselle palveluntuottajalle.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen yksityiselle palveluntuottajalle

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (Julkisuuslaki) 24 § 1 momentin 25 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta taikka sosiaalihuollon palvelusta, henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta ovat salassa pidettäviä. Säännöksen mukaan pelkästään tieto asiakkuussuhteesta on salassa pidettävä.

Julkisuuslain 26 § sisältää yleiset perusteet salassa pidettävän tiedon antamiseen. Säännöksen mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Viranomaisen voi mainitun säännöksen 2 momentin mukaan antaa salassapitosäännösten esittämiä tiedon terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiakkuussuhteesta tai myönnetystä etuudesta muun muassa silloin, jos tieto on tarpeen tiedot antavan viranomaisen hoidettavaksi kuuluvan korvauksen tai muun vaatimuksen toteuttamiseksi. Säännöksen 3 momentin mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muutoin lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (sosiaalihuollon asiakaslaki) 16 §:n mukaan salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Erikseen sosiaalihuollon asiakaslain 17 ja 18 §:ssä on säädetty niistä tilanteista, joissa salassa pidettävä tieto voidaan antaa asiakkaan suostumuksen vastaisesti tai vastoin hänen kieltoaankin.

Sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n 4 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomaisen saa antaa mainitussa säännöksessä tarkoitetuilla edellytyksillä tietoja asiakkaan lailliselle edustajalle taikka muulle henkilölle tai yhteisölle, jolle tiedon antaminen on välttämätöntä asiakkaan tahdon tai sosiaalihuollon tarpeiden selvittämiseksi taikka sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi.

3.1.1

Saatu selvitys ja arviointi

- - - sosiaalitoimen selvityksen mukaan Kantelijalla oli oikeus saada henkilökohtaista apua vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin 3 kohdan tarkoittamalla tavalla järjestettynä. Henkilökohtainen apu järjestettiin Kantelijalle siten hankkimalla hänelle avustajapalveluita yksityiseltä palveluntuottajalta.

Sosiaalityöntekijän mukaan Kantelija tarvitsi henkilökohtaista apua kotiin ja kodin ulkopuolelle, opintoihinsa ja vapaa-ajalle. Edelleen selvityksen mukaan Kantelijan avustaminen sisältää runsaasti sosiaalisissa tilanteissa avustamista.

Sosiaalityöntekijän selvityksestä ilmenee, että ennen palvelujen hankkimista - - - palveluntuottajalle luovutettiin Kantelijaa koskevia tietoja sillä tavoin, ettei hänen henkilöllisyyttään siinä vaiheessa kerrottu palveluntuottajalle eikä luovutetuista tiedoista Kantelijan henkilöllisyyttä voitu päätellä.

Sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan ”asiakkaan henkilötietoja tai tietoja, joiden perusteella hänet voitaisiin tunnistaa (esim. nimi, asuinalue tai ikä, opiskelupaikka, harrastuspaikka) ei ole palveluntuottajalle kerrottu.” Tässä yhteydessä arvioitiin myös palveluntuottajan tietoa asiakirjoista ilmenevästä sairaudesta.

Selvitysten mukaan palveluntuottajan tultua valittua järjestettiin asiassa erillinen neuvottelu, jossa oli läsnä palveluntuottajan ja sosiaalityöntekijän lisäksi myös Kantelija. Selvityksen mukaan neuvottelun tarkoituksena oli sopia avustuspalvelujen aloittamisesta. Selvityksen mukaan tässä neuvottelussa palveluntuottajalle todettiin, että heidän olisi hyvä perehtyä asiakirjoista ilmenevään sairauteen.

Kantelijan mukaan sosiaalityöntekijä on perusteettomasti luovuttanut hänen terveydentilaansa kuvaavan tiedon yksityiselle palveluntuottajalle.

- - - Sosiaalitoimi on lausunnossaan ja selvityksissään katsonut, että lääketieteellinen syy asiakkaan palvelun tarpeeseen kuvaa avun tarvetta laajemmin ja perusteellisemmin kuin pelkkä tieto siitä, miksi, missä asioissa ja millaista avustamista ja tukea tarvitaan. Selvityksen mukaan tämän tiedon avulla työntekijät pystyvät hahmottamaan mahdollisia avun tarpeita ja varautumaan niihin kokonaisvaltaisesti. Edelleen selvitysten mukaan asiakirjoista ilmenevän sairauden tunteminen edistää henkilökohtaisen avustamisen toteutumista. - - - Sosiaalitoimen lausunnossa katsotaan, että sosiaalityöntekijä on antanut asiakkaan terveydentilasta yksityiselle palveluntuottajalle vain sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asianmukaisen palvelun tuottamiseksi. Lausunnon mukaan sosiaalityöntekijän olisi kuitenkin tullut pyytää Kantelijalta suostumus kyseessä olevan tiedon antamiseen ja samalla selvittää Kantelijalle, mitä tiedon antamatta jättäminen mahdollisesti merkitsisi henkilökohtaisen avun järjestämiselle.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Julkisuuslain ja myös sosiaalihuollon asiakaslain säännökset antavat eräissä tilanteissa mahdollisuuden luovuttaa yksityiselle palveluntuottajalle hoidon ja huollon tarpeen arvioimiseksi ja sen järjestämiseksi välttämättömässä määrin sosiaalihuollon asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja.

Saadun selvityksen mukaan - - - sosiaalitoimi on järjestänyt Kantelijalle hänen tarvitsemiaan vammaispalvelulain tarkoittamia henkilökohtaisen avun palveluja. Henkilökohtainen apu on päätetty järjestää yksityisen palveluntuottajan toteuttamana. Tästä johtuen - - - sosiaalitoimi on sinänsä voinut julkisuuslain mukaisella tavalla luovuttaa asiakkuussuhteeseen vaikuttavia ja niitä koskevia tietoja yksityiselle palveluntuottajalle.

Viranomaisella ei kuitenkaan edellä mainitsemieni säännösten perusteella ole oikeutta luovuttaa muita kuin hoidon tai huollon järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja. - - - Sosiaalitoimi on lausunnossaan ja selvityksessään katsonut, että tieto Kantelijan terveydentilasta on ollut sellainen välttämätön hoidon ja huollon järjestämiseen tai sen toteuttamiseen liittyvä asia, joka on pitänyt yksityiselle palveluntuottajalle luovuttaa.

Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomainen toimii lakien mukaan ja harkintavaltansa puitteissa. Oikeusasiamies ei voi puuttua sellaiseen toimintaan, jossa harkintavaltaa ei ole ylitetty. Katson, että - - - Sosiaalitoimi on voinut luovuttaa Kantelijaa koskevan terveydentilätiedon harkintavaltansa puitteissa. Korostan kuitenkin, että asiakasta koskevia hänen yksityiselämänsä tai terveydentilaansa liittyviä salassa pidettäviä tietoja ei saa luovuttaa perusteettomasti ulkopuolisille tahoille. Mikäli asiassa on epäselvyyttä, tulisi kuten - - - sosiaalitoimi on lausunnossaan itsekkin todennut, yhdessä asiakkaan kanssa arvioida tiedon luovuttamisen edellytyksiä. Olen samaa mieltä - - - sosiaalitoimen lausunnossaan esittämänsä kanssa siitä, että Kantelijan kanssa olisi tullut asiasta keskustella ja selvittää, millä edellytyksillä tiedot voidaan yksityiselle palveluntuottajalle luovuttaa.

- - - Sosiaalitoimi on lausunnossaan ilmoittanut kiinnittävänsä jatkossa huomiota asiakkaidensa asianmukaiseen informoimiseen ja viranomaiselle kuuluvaan selvittämisvelvollisuuteen. Tästä syystä Kantelijan kirjoitus ei anna aihetta puoleltani muuhun kuin että kiinnitän - - - sosiaalitoimen huomiota edellä sanottuun.